

ALEKSANDR FAYNBERG: SO'Z ORQALI KO'NGILLARNI ZABT ETGAN SHOIR**Erkinboyeva Aziza Ruslonovna****O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti****Xorijiy til va adabiyoti ingliz tili 1-fakulteti 2-bosqich talabasi****azizaruslonovna@gmail.com****Mohinbonu Mardonova Shuhrat qizi****Ilmiy rahbar: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, Ingliz tilini o'qitish****metodikasi No 1 kafedrası o'qituvchisi mohinbonuuzswlu@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15699123>**

Annotatsiya: Mazkur maqola O'zbekiston xalq shoiri, tarjimon va publitsist Aleksandr Faynbergning boy va sarmazmun ijodiy merosi haqida bo'lib, uning hayoti va adabiy faoliyatidagi chuqur badiiy tamoyillar, millatlararo do'stlikka qo'shgan hissasi, tarjimonlikdagi yutuqlari va adabiyotda tutgan o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Faynberg ijodining umumiy poetik ruhiyati, O'zbekiston madaniy hayotidagi ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: O'zbek-rus adabiy aloqalari, she'riyat, tarjima, kino, millatlararo do'stlik, poetik ruhiyat.

Adabiyot — bu qalb amridir. Qaysi tilda yozilishidan qat'i nazar, qalbdagi tug'ilgan har bir satr butun insoniyat ruhiga ta'sir etadi. O'zbekiston adabiy hayotida shunday siymolar borki, ular boshqa millat vakili bo'lsa-da, asarlari orqali bizning dardimizni, quvonchimizni kuylagan. Ana shunday betakror iste'dod sohibi — Aleksandr Arkadyevich Faynberg o'zbek madaniy makonida o'chmas iz qoldirgan adibdir.

Faynberg 1939-yil Toshkent shahrida tug'ilgan va butun umri davomida o'zbek xalqi orasida yashab, ijod qilib, bu yurtidan ilhom olgan. Toshkent Davlat Universitetining jurnalistika fakultetida tahsil olgan, adabiy faoliyatini esa yoshligidanoq boshlab, vaqtli matbuot sahifalarida e'lon qilingan ilk she'rlari bilan tanila boshlagan. Uning she'riyati chuqur lirizm, falsafa, insoniylik va vatanparvarlik ruhida yozilgan bo'lib, turli avlod o'quvchilarning qalbidan chuqur joy olgan.

Shoir o'zining hayoti davomida 15 dan ortiq she'riy to'plam yaratdi. "Etyud", "Sonetlar", "Yoyma to'r", "Chig'ir" kabi kitoblari o'zbek zamini va xalqiga mehr-muhabbat ila to'la. Uning she'rlarida yurakni larzaga soluvchi sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat, tabiat tasvirlari orqali ruhiy holatni aks ettirish mahorati ko'zga tashlanadi. Faynberg she'riyatida inson — tarixiy jarayonlarning guvohi, lekin o'z qalb pokligini yo'qotmagan qahramon sifatida gavdalanadi.

Shu bilan birga, Faynberg o'zbek adabiyotining jahon miqyosidagi targ'ibotchisi sifatida ham tanilgan. U Alisher Navoiy, Erkin Vohidov, Abdulla Oripov, Omon Matjon kabi yirik o'zbek shoirlarining asarlarini rus tiliga tarjima qilib, ularni keng kitobxonlar ommasiga yetkazdi. Ayniqsa, "Oqqushlar galasi" va "Ruhlar isyoni" kabi to'plamlar Faynbergning tarjimonlikda erishgan eng yuqori yutuqlari sifatida qadrlanadi. Uning tarjimalari quruq lug'aviy ko'chirma emas, balki chuqur badiiy anglash, mazmuniy izlanish mahsuli bo'lib, o'ziga xos poetik uslub bilan ajralib turadi.

Aleksandr Faynberg ijodi nafaqat yozma adabiyotda, balki kino sohasida ham katta iz qoldirdi. Uning ssenariylari asosida "Jazirama oftob tagida", "Mening akam", "Qandaharda toblanganlar", "Jinoyatchi va oqlovchilar" kabi filmlar suratga olingan bo'lib, ular o'zbek xalqining hayoti, ma'naviyati va ijtimoiy-ruhiy kechinmalarini tasvirlaydi. Bundan tashqari, u

ssenariy muallifi sifatida 20 dan ortiq animatsion film loyihasida ishtirok etgan. Bu jihat ham Faynbergning iste'dodini yanada keng ko'lamli qilishda muhim omil bo'lgan.

Faynberg ijodi bugungi kunda ham dolzarb. Shoir o'z hayotiy pozitsiyasi, adabiyotga sadoqati, xalqona ruhda yozgan asarlari bilan yosh avlodga ibratdir. Uning she'riyatidagi yuksak ruh, insoniy qadriyatlar, bag'rikenglik, vatanparvarlik g'oyalari o'quvchini o'ylantiradi, ruhlantiradi, ma'naviy tarbiya beradi. Shu sababli O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan Adiblar xiyobonida unga haykal o'rnatilishi bejiz emas — bu, avvalo, xalqqa xizmat qilgan ijodkor e'tirofidir.

2004-yilda u "O'zbekiston xalq shoiri" unvoni bilan, 2008-yilda esa Rossiya Federatsiyasi tomonidan "Pushkin medali" bilan taqdirlandi. Bu mukofotlar uning adabiyotdagi xizmatlari xalqaro miqyosda e'tirof etilganining yaqqol dalilidir. Uning she'rlarini o'qigan inson go'yoki insoniylik, mehr, samimiyat dengizida suzadi — bu shoir yuragining hayotga muhabbat bilan to'la bo'lganining isbotidir.

Aleksandr Faynbergning ijodi o'zbek xalqi bilan qondosh emas, balki ruhdosh bo'lgan ijod namunasi sifatida qadrlanadi. Uning har bir satrida bu yurtta yashagan, bu xalq bilan birga quvongan, birga iztirob chekkan qalbning ovozi aks etadi. Ayniqsa, mustaqillik yillarida uning she'rlarida vatanparvarlik, ozodlik va yurt istiqboliga bo'lgan ishonch yanada teran ifodalanadi. Faynberg faqat O'zbekistonni sevibgina qolmadi — u bu yurtni shoir qalbi bilan anglab, adabiy obrazlarga aylantirdi.

Uning insonparvarlik g'oyalari nafaqat she'riy yo'sinda, balki tarixiy voqealar tasvirida ham yaqqol seziladi. U 1979-yilgi "Paxtakor" futbolchilari halokati, afg'on urushi yoki urushdan keyingi fojialarni yoritgan ssenariylarida ham insoniyat taqdiriga befarq bo'lmagan shoir siymosini yaratdi. Ayniqsa, "Ularning stadioni osmonda" nomli hujjatli film ssenariysi orqali xalqning iztiroblarini badiiy anglashga harakat qilgan.

Millatlararo do'stlik – Faynberg ijodining asosiy falsafasidir. U o'z asarlari orqali o'zbek va rus xalqlari o'rtasidagi ruhiy yaqinlikni, mushtarak qadriyatlar va insoniy birligimizni ta'riflagan. Uning tarjimalari bu jihatdan ayniqsa muhim: rus tilida yozilgan bu she'rlar o'zbek poetikasining nozik tuyg'ularini, metaforalari va xalqona ifodalarini asliga xos holda saqlagan.

Faynberg ijodida xalqona poetika alohida o'rin tutadi. U o'z she'rlarida xalq maqollaridan, urf-odatlardan, og'zaki ijod shakllaridan mahorat bilan foydalangan. Bunday uslubiy yondashuv o'quvchiga o'zining tanish hayotini, qadriyatlarini badiiy shaklda ko'rish imkonini beradi. Shoir obrazlar yaratishda sodda, ammo teran mazmunli ifodalarni tanlaydi, bu esa uning ijodini ommalashtiradi.

Shuningdek, Faynberg ijodi ijtimoiy xotirani uyg'otuvchi vosita sifatida ham qimmatli. Uning she'rlarida tarixiy adolat, inson iztirobi, jamiyat xotirasi, qatag'onlar va urushlar kabi og'riqli mavzular poetik badiiyat orqali yoritiladi. U o'tmishni unutmaslik, saboq olish va kelajakka umid bilan qarash ruhini ifodalaydi.

Faynbergning bunday chuqur va ko'p qirrali ijodi bugungi yoshlar uchun faqat adabiy meros emas, balki ma'naviy maktabdir. Uning hayotga, insoniyatga, Vatanga bo'lgan mehr-muhabbati hozirgi kunda o'z milliy qadriyatlarini anglashga intilayotgan yosh avlod uchun yuksak ibrat maktabidir.

References:**Используемая литература:****Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. “Oqqushlar galasi” – O‘zbek she’riyatidan Faynberg tomonidan rus tiliga tarjima qilingan she’rlar to‘plami.
2. Atlanova, E. (2005). Feinberg's Cage of Freedom.
3. Faynberg, A. (2007). Chig‘ir. Toshkent: Sharq nashriyoti.
4. Faynberg, A. (2009). An Attempt to Autobiography.
5. <https://arboblar.uz/uz/people/fajnberg-aleksandr-arkadevich>
6. <https://n.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/jahon-she-riyati/rus-she-riyati/aleksandr-faynberg-1939-2009>
7. https://uz.wikipedia.org/wiki/Aleksandr_Faynberg
8. Literature and Art of Uzbekistan” gazetasi, 2009-yil, №24.
9. Musurmonov, R. (2020). Adiblar xiyoboni – ma’rifat bog‘i.

INNOVATIVE
ACADEMY